

TV-KY ry: Kuntalaistiedote 1/2023

Kuntalaissa säädetyt kunnan asukkaan vaikutusmahdollisuudet – miten kuntalainen voi hyödyntää näitä keinoja tuulivoimapäätöksissä

Kuntalain (10.4.2015/410) 29 §:ssä säädetään, että kunnan toiminnasta on tiedotettava asukkaille, palvelujen käyttäjille, järjestöille ja muille yhteisöille. Kunnan tulee antaa riittävästi tietoja mm. kunnassa valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Kunnan on huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan esityslistan valmistuttua yleisen tiedonsaannin kannalta tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa.

Kuntalain 22 §:ssä säädetään: Kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä. Osallistumista ja vaikuttamista voidaan edistää mm. järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja ja selvittämättä asukkaiden ja kunnassa oleskelevien palvelujen käyttäjien mielipiteitä ennen päätöksentekoa.

Tuulivoimapäätöksiin sisältyy useita maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä YVA-laissa säädettyjä vaihteita, joissa kuntalaisilla ja asianosaisilla on mahdollisuus mielipiteensä ilmaisemiseen. Lisäksi kuntalakiin sisältyy kuntalaisten aloiteoikeutta koskevia määräyksiä.

Kuntalaisaloite:

Aloiteoikeudesta säädetään kuntalain 23 §:ssä. Kunnan asukkailla, kunnassa toimivilla yhteisöillä ja säätiöillä sekä sillä, joka omistaa tai hallitsee kiinteää omaisuutta kunnassa, on oikeus tehdä kunnalle aloitteita sen toimintaa koskevissa asioissa. Aloitteen tekijälle on ilmoitettava aloitteen johdosta suoritettavat toimenpiteet.

Kuntalaisaloite on suoran vaikuttamisen väline. Sen avulla kuntalainen voi nostaa esiin jonkin ajankohtaisen asian tai ongelman, sekä herätellä päättäjiä kiinnittämään siihen huomiota. Aloiteoikeus on kirjattu kuntalakiin ja se on voimassa kaikissa Suomen kunnissa. Kuntalaisen aloiteoikeus tarjoaa käytännössä myös yksittäisille kuntalaisille mahdollisuuden saattaa tärkeinä pitämiään asioita suoraan päätöksenteon piiriin.

Aloitteessa esitetään yleensä parannusta johonkin asiantilaan, ja aloitteella pyritään usein edistämään jonkin laajemman ryhmän etua. Jokainen kuntalaisaloite käsitellään. Kunnassa aloite ohjataan sen viranomaisen käsiteltäväksi, jonka toimialueeseen se kunnassa kuuluu.

Aloitteen käsittelee useimmiten kunnanhallitus, lautakunta tai jokin muu kunnan viranomainen.

Kaikki kunnassa vireille tulleet aloitteet tulee käsitellä toimivaltaisessa kunnan viranomaisessa ilman aiheetonta viivytystä. Kunnan on ilmoitettava aloitteen tekijälle aloitteen johdosta suoritettut toimenpiteet. Lisäksi kunnan valtuuston tietoon on saatettava vähintään kerran vuodessa sen toimivaltaan kuuluvissa asioissa tehdyt aloitteet ja niiden johdosta suoritettut toimenpiteet. (Lähde: Kuntalaisaloite.fi -palvelu).

Kuntalaisaloitteen voi tehdä Kuntalaisaloite.fi -palvelussa. Linkki:

<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi>. Kuntalaisaloite.fi on oikeusministeriön tarjoama palvelu, ja sen käyttö on turvallista ja maksutonta.

Kunnallinen kansanäänestys:

Kuntalain 24 §:ssä säädetään kunnallisesta kansanäänestyksestä. Valtuusto voi päättää, että kunnalle kuuluvasta asiasta toimitetaan kansanäänestys. Kansanäänestys on neuvoa-antava. Kansanäänestys voidaan toimittaa koko kuntaa koskevana tai jotakin kunnan osa-alueetta koskevana. Kunnan osa-alueena on tällöin yksi tai useampi vaalilaissa tarkoitettu äänestysalue. Kaikilla äänestysoikeutetuilla on yhtäläinen äänestysoikeus. Äänestys on salainen.

Teoksessa Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (Heikki Harjula, Kari Prättälä, Helsinki 2015) todetaan seuraavaa: Kansanäänestykset ovat tähän mennessä kohdistuneet koko kuntayhteisölle tärkeisiin asioihin, useimmiten kuntaliitoksiin. Kansanäänestys voidaan toimittaa myös sellaisissa asioissa, joissa kunta on vain lausunnonantajana. Tällaisia asioita voivat olla tiehankkeet ja muut ympäristöä koskevat asiat (esim. ydinvoimalan tai ydinjätteen sijoituspaikka, joilla on kunnan asukkaille olennainen merkitys).

Kuntalain 25 §:ssä säädetään kuntalaisen aloiteoikeudesta: Kansanäänestysaloitteen voi tehdä vähintään neljä prosenttia 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista. Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

Neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavaa menettelyä koskevan lain (652/2021) 4 §:n mukaan aloitteessa on yksilöitävä asia, josta kansanäänestys halutaan toimitettavaksi. Lisäksi aloitteessa on vakuutettava, että aloitteen tekijät ovat 15 vuotta täyttäneitä kunnan asukkaita. Aloitteen tekijöiden allekirjoitukset (kannatusilmoitukset) kerätään paperilla tai sähköisesti tietoverkossa. Paperilla kerättävässä kannatusilmoituksessa tulee olla omakätinen allekirjoitus ja siihen tulee liittää aloitteen tekijän nimi ja syntymäaika.

Aloitteen johdosta valtuuston on viipymättä ratkaistava, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys. Asia on ilman aiheetonta viivytystä valmisteltava ja saatettava valtuuston ratkaistavaksi. Valtuusto voi vapaasti harkita, toimitetaanko äänestys vai ei. Valtuusto voi myös päättää äänestysvaihtoehdoista. (Lähde: Harjula, Prättälä, Kuntalaki – tausta ja tulkinnat).

Kunnan tuulivoimastrategia – tuulivoimakaavoituksessa sovellettavat yleiset periaatteet

Useissa kunnissa on jo päätetty kunnassa sovellettavista tuulivoimarakentamisen periaatteista, tai tällaisia periaatteita ollaan valmistelemaan. Tässä ns. tuulivoimastrategiassa voidaan kartoittaa tuulivoimalle soveltuvia ja soveltumattomia alueita, päättää siitä, minkä verran tuulivoimaloita kuntaan halutaan tai vaikka kunnan määrittelemisestä tuulivoimavapaaksi alueeksi. Tuulivoimastrategiassa voidaan päättää tuulivoimakaavoituksessa sovellettavasta minimietäisyydestä tuulivoimaloiden ja asutuksen välillä, tämä etäisyys voi olla erilainen kunnan eri alueilla. Voidaan myös päättää tuulivoimameluasetuksessa säädettyjä tiukemmista melurajoista ja muista tuulivoimakaavoituksessa sovellettavista ehdoista ja periaatteista. Lisäksi voidaan päättää ympäristöluvan tarpeen selvittämisestä osana jokaisen tuulivoimahankkeen valmistelua.

Kuntalaiset voivat aloiteoikeutensa kautta esittää tuulivoimastrategian laatimista, ja/tai esittää erilaisten tuulivoimakaavoituksessa sovellettavien periaatteiden, esittää tuulivoimakaavoituksessa huomioon otettavia seikkoja, tai esittää kaavoituksen keskeyttämistä tai vaikka sitä, ettei kaavoitukseen ryhdytä, tai muita tuulivoimapäätöksissä huomioon otettavia seikkoja.

Myös Adressit.com -palvelu soveltuu tuulivoima-asioihin vaikuttamiseen. Linkki:

<https://www.adressit.com/>.

Tuulivoima-kansalaisyhdistys ry

Sari Murto

puheenjohtaja

Lisätiedot: Riitta Lindgren, puh 0400-555 454, email. riitta.lindgren@hrl-balancia.com